

به نام خدا

**تأثیر جلسات هیات مدیره بر عملکرد شرکت با نقش
تعدیل‌گری حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته
شده در بورس اوراق بهادار تهران**

مؤلف:

معصومه قلی‌زاده

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب‌رسان موجود می‌باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: قلی زاده، معصومه، ۱۳۵۷

عنوان و نام پدیدآور: تاثیر جلسات هیات مدیره بر عملکرد شرکت با نقش تعدیل گری حاکمیت شرکتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران / مولف معصومه قلی زاده.

مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۱۰۶ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۹۰-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: بورس اوراق بهادار - جلسات هیات مدیره - عملکرد شرکت - تعدیل گری حاکمیت شرکتی

رده بندی کنگره: GV۳۷۷

رده بندی دیویی: ۳۷۳/۰۰

شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۶۲۱۵۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: تاثیر جلسات هیات مدیره بر عملکرد شرکت با نقش تعدیل گری حاکمیت شرکتی در

شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

مولف: معصومه قلی زاده

ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳

چاپ: زبرجد

قیمت: ۱۰۶۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۹۰-۰

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست

۷	فصل اول: کلیات
۷	مقدمه
۸	بیان مسئله
۱۳	فصل دوم: مبانی نظری
۱۳	مقدمه
۱۵	مبانی نظری پژوهش
۱۵	عملکرد شرکت
۱۶	اهمیت عملکرد
۱۸	عملکرد مالی
۱۹	بازده حقوق صاحبان سهام
۲۳	عوامل موثر بر بازده حقوق صاحبان سهام
۲۴	هیئت مدیره
۲۶	اهمیت جلسه هیئت مدیره
۲۸	اثر بخشی جلسه هیئت مدیره
۳۱	حاکمیت شرکتی

- تاریخچه حاکمیت شرکتی ۳۵
- نظریه های حاکمیت شرکتی ۳۷
- معیار اندازه گیری حاکمیت شرکتی ۴۱
- استقلال هیات مدیره ۴۲
- تنوع جنسیتی هیئت مدیره ۴۵
- تاریخچه تنوع جنسیتی هیئت مدیره ۴۹
- نظریه های تنوع جنسیتی ۵۰
- اهمیت تنوع جنسیتی هیئت مدیره ۵۱
- عوامل موثر بر تنوع جنسیتی هیات مدیره ۵۲
- تنوع جنسیتی در شرکت ها و تأثیر آن بر عملکرد مالی شرکت ۵۷
- دوگانگی مدیر عامل ۵۹
- اهمیت دوگانگی مدیر عامل ۶۱
- مزایا و هزینه های مربوط به دوگانگی مدیر عامل ۶۴
- مزایا و هزینه های مربوط به دوگانگی مدیر عامل (روکا و همکاران،
۲۰۲۴) ۶۵
- نظریه های موثر بر رابطه بین دوگانگی مدیر عامل و عملکرد شرکت ... ۶۵
- منابع فارسی ۶۷
- منابع غیر فارسی ۶۹

تقدیم به:

آنان که مرا علم آموختند

سپاس و ستایش

سپاس و ستایش مر خدای را جل و جلاله که آثار قدرت او بر
چهره روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار،
درفشان. آفریدگاری که خویشان را به ما شناساند و درهای علم
را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف
خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

فصل اول:

کلیات

مقدمه

وظایف اصلی هیئت مدیره شامل مشاوره، ارزیابی تصمیمات مدیریت ارشد، نظارت بر تلاش‌های سازمانی و عقد قرارداد می‌باشد. مدیران همچنین اطلاعاتی در مورد فعالیت‌ها و برنامه ریزی استراتژیک شرکت ارائه می‌دهند. هر یک از مدیران هیئت مدیره احتمالاً در جلسه هیئت مدیره شرکت خواهند کرد. به طور معمول، شدت فعالیت هیئت مدیره با تعداد جلسات اندازه‌گیری می‌شود. این به عنوان نماینده‌ای برای فعالیت هیئت مدیره برای اندازه‌گیری پیشرفت آن در نظر گرفته می‌شود (فرناندس و همکاران^۱، ۲۰۱۸). هر چه تعداد جلسات بیشتر باشد، هیئت‌های مدیره با مدیریت و نظارت بیشتر فعال‌تر می‌شوند. نظارت بیشتر نشان‌دهنده نقش مؤثرتر نظارت توسط مدیریت ارشد است که ممکن است هزینه آژانس را کاهش دهد و عملکرد شرکت را بهبود بخشد (گرو و همکاران^۲، ۲۰۱۱). سودآوری، کارایی، اثربخشی و مزیت رقابتی شرکت همه با فرآیندهای حاکمیت شرکتی خوب افزایش می‌یابد. شکست یک

^۱ - Fernandes et al

^۲ - Grove et al

شرکت، نتیجه عملکرد ضعیف حاکمیت شرکتی است (نظام و همکاران^۱، ۲۰۲۲).

حاکمیت شرکتی عملکرد نظارت را بهبود می بخشد، به طوری که امکان ارتکاب بی نظمی مدیران را می توان به حداقل رساند (حمد و همکاران^۲، ۲۰۲۰). علاوه بر این، حاکمیت شرکتی کارایی شرکت را افزایش می دهد، زیرا اجرای حاکمیت شرکتی سیستمی از جهت گیری، کنترل و نظارت را تشکیل می دهد که دقیقاً هدف است (وحدودین و سولیکخا^۳، ۲۰۱۷؛ حمد و همکاران، ۲۰۲۰؛ آندریاس و زارفار^۴، ۲۰۲۲).

بیان مسئله

بخشی از معیارهای عملکرد سازمانی، معیارهای مالی می باشد که برای اندازه گیری عملکرد مالی بکار گرفته می شوند (فتحی و ابوطالبی، ۱۴۰۱). می توان عملکرد شرکت را بر اساس بازده حقوق صاحبان سهام^۵ تعیین کرد (بتینلی و همکاران^۶، ۲۰۲۳)؛ زیرا، انگیزه صاحبان سهام از سرمایه گذاری در شرکتها، بدست آوردن نفع مالی حاصل از آن است و افزایش ثروت مادی سهامداران از

^۱ - Nizam et al.

^۲ - Hamad et al.

^۳ - Wahyudin & Solikhah

^۴ - Andreas & Zarefar

^۵ - Return on Equity (ROE)

^۶ - Bettinelli et al.

مهمترین این منفعت‌ها می‌باشد (فتحی و ابوطالبی، ۱۴۰۱). در این بین، ضمانت حفظ سود ذینفعان از طریق نظارت بر بسیاری از رویه‌های مدیریتی مانند برنامه‌ریزی، کنترل‌های داخلی، ارزیابی عملکرد و افشای داده‌ها، جزو هدف‌های اساسی حاکمیت شرکتی^۱ می‌باشد (حداد و همکاران^۲، ۲۰۱۷). در اصل، حاکمیت شرکتی خوب به معنای ایجاد ارزش برای همه سهامداران است (آنانه^۳، ۲۰۲۲). حاکمیت شرکتی به‌طور مستقیم با کنترل و نظارت مرتبط است (امین و همکاران^۴، ۲۰۲۲؛ بلانکو و همکاران^۵، ۲۰۰۹). در این راستا، یکی از مهمترین مکانیسم‌هایی که به حاکمیت شرکتی کمک می‌کند تا فعالیت‌های مختلف را تحت نظارت و کنترل قرار دهد، هیات مدیره می‌باشد (گوپتا و چاوهان^۶، ۲۰۲۳).

یکی از وظایف هیات مدیره، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و احتمال شکل-گیری منافع خصوصی برای مدیران از طریق بکارگیری سازوکارهای موثر است که رفتار فرصت‌طلبانه برخی از مدیران را با مسئول کردن آنان در خصوص

^۱ - Corporate governance

^۲ - Haddad et al

^۳ - Ananzeh

^۴ - Amin et al

^۵ - Blanco et al

^۶ - Gupta & Chauhan

پیامدهای اعمال‌شان، کنترل می‌کند (سها و کابرا^۱، ۲۰۲۱). با این اوصاف، سهامداران در رابطه با چگونگی دستیابی به منافع خود، اختیارات را به هیات-مدیره و مدیرعامل تفویض می‌نمایند. بنابراین، اهداف مالی شرکت را معمولاً مدیرعامل شرکت، تعیین و دنبال می‌کند و سهامداران نیز تا زمانی که عملکرد سازمان طبق شاخص‌های مرتبط با اهداف مالی رضایت‌بخش است، اجازه ادامه فعالیت به هیات‌مدیره شرکت را می‌دهند (فتحی و ابوطالبی، ۱۴۰۱). از آنجایی که هیات‌مدیره، نهادی با ساختار اجتماعی است، اثربخشی آنها را می‌توان با کیفیت تعاملات اعضای هیات‌مدیره به ویژه با مزایای نسبی حاصل از جلسات هیات‌مدیره^۲ بیان نمود (بتینلی و همکاران، ۲۰۲۳).

جلسات رسمی هیات‌مدیره نشان‌دهنده وجود یک اهرم است که شرکت‌ها می‌توانند از آن برای افزایش اثربخشی کار مدیران خود استفاده کنند. فراوانی تعامل اجتماعی هیات‌مدیره از طریق جلسات رسمی هیات‌مدیره، می‌تواند توسط شرکت‌ها را مدیریت گردد. میزان تعامل تعداد هیات‌مدیره قابل اندازه-گیری است و شرکت‌ها می‌توانند این متغیر را کنترل کرده و تعداد جلسات را در سال تعریف کنند و همچنین تصمیمات مربوط به اندازه و ترکیب هیات-مدیره را نیز مدنظر قرار دهند (بتینلی و همکاران، ۲۰۲۳).

^۱ - Saha & Kabra

^۲ - Board meeting

هیات‌مدیره می‌توانند وظایف کنترلی خود را از طریق جلسات مکرر هیات-مدیره و تعاملات اجتماعی ناشی از آن با دقت و منظم‌تری انجام دهند. اما، جلسات بیش از حد و مکرر ممکن است باعث اشباع فرصت‌های یادگیری و کاهش اثرات تعاملات اجتماعی شود. همچنین، جلسات بیش از حد و مکرر ممکن است منجر به کنترل بیش از حد بر تیم مدیریت ارشد شوند و در نتیجه قدرت اختیاری آنها را کاهش دهند. اگر هیئت‌مدیره دارای سطوح بالای تعارض و سطوح پایین انسجام باشد، جلسات مکرر هیئت‌مدیره ممکن است نتیجه معکوس داشته باشد، زیرا تعارض با سهولت بیشتری وارد کسب و کار می‌شود و تصمیم‌گیری و عملکرد شرکت را دچار نقص می‌کند. از طرفی دیگر نیز، تعداد زیاد جلسات هیات‌مدیره، فرصتی را برای اختصاص تلاش‌های لازم به اشتراک دانش و ارائه توصیه‌های استراتژیک مناسب فراهم می‌کند؛ در نتیجه راه‌هایی برای یادگیری اجتماعی ایجاد می‌کند. جلسات مکرر می‌تواند با ایجاد هیات-مدیره مؤثرتر، عملکرد را تا سطح معینی افزایش دهد (بتینلی و همکاران، ۲۰۲۳).

می‌توان گفت که جلسات مکرر هیات‌مدیره، توانمندی شرکت برای مدیریت مشکلات را بهبود می‌بخشد و پیش‌شرطی برای موثر بودن هیات‌مدیره می‌باشد (بتینلی و همکاران، ۲۰۲۳). در این راستا، اثربخشی هیات‌مدیره به عنوان قدرت هیات‌مدیره برای ارتقاء عملکرد شرکت در نظر گرفته شده است (بویوی و

همکاران^۱، (۲۰۲۱). بنابراین، پژوهشگر در نظر دارد تا این مسأله را بررسی کند که آیا تعداد جلسات هیات مدیره بر عملکرد شرکت با نقش تعدیل‌گری حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد؟

^۱ - Boivie et al.

فصل دوم:

مبانی نظری

مقدمه

جلسات هیئت مدیره برای کارایی و کار موثر هیئت مدیره هر شرکت بسیار مهم است. تعداد جلسات هیئت مدیره توسط جلسات متعددی که سالانه توسط مدیران سطح بالا برگزار می شود مشخص می شود. جلسات هیئت مدیره برای جمع آوری مدیران در هیئت مدیره برای بحث در مورد موضوعات مربوطه و رسیدگی به مسائل با تجربیات قبلی و نگرانی آینده نگر آنها تشکیل می شود (ایلویلا و همکاران^۱، ۲۰۱۸). هیئت مدیره می توانند شرکت ها را قادر سازند تا با ارائه مشاوره، مشروعیت و دسترسی به منابع و کانال های ارتباطی، وابستگی به منابع را به حداقل برسانند و نوسانات محیطی را کاهش دهند (لوپز-پرز^۲، ۲۰۲۲). هیئت مدیره به عنوان یک مکانیسم حیاتی در یک شرکت، وظیفه نظارت و حفاظت از منافع سهامداران شرکت را بر عهده دارد. این

^۱ - Eluyela et al.

^۲ - Lopez-Perez et al.

مسئولیت ها، هیئت مدیره را به عنوان یک مکانیسم کنترل داخلی مهم برای حاکمیت شرکتی در یک سازمان قرار می دهد (مرهادی و همکاران^۱، ۲۰۲۱). هیئت مدیره نقش اساسی و ذاتی در تقویت حاکمیت شرکتی ایفا می کند (کارمو و همکاران^۲، ۲۰۲۲)، زیرا اغلب بر منابع شرکت نظارت می کند و نظرات و توصیه هایی را ارائه می دهد (نتیم و همکاران^۳، ۲۰۱۵). از طرفی، پیشرفت یک شرکت به طور پیچیده با حاکمیت شرکتی آن مرتبط خواهد بود (کایر و اوسلوس^۴، ۲۰۲۱). حاکمیت شرکتی با اذعان به تأثیر بالقوه آن بر شرکت، به طور فعال از رفاه سهامداران محافظت می کند (سپتیانا و همکاران^۵، ۲۰۲۲). این امر شرکتها را تشویق می کند تا شیوه های حاکمیت شرکتی خود را برای افزایش اهداف سهامداران اصلاح کنند، زیرا شواهدی وجود دارد که نشان می دهد در شرکت هایی با حاکمیت شرکتی قوی، سرمایه گذاران مایلند مبلغ قابل توجهی برای سهام شرکت بپردازند (الحمیدی و همکاران^۶، ۲۰۱۹).

^۱ - Murhadi et al.

^۲ - Carmo et al.

^۳ - Ntim et al.

^۴ - Kyere & Ausloos

^۵ - Septiana et al.

^۶ - Al-Homaidi et al.

مبانی نظری پژوهش

در این قسمت به بررسی ادبیات موجود در خصوص سه حوزه عملکرد شرکت، حاکمیت شرکتی و جلسات هیات‌مدیره پرداخته شده است:

عملکرد شرکت

مدیران، عملکرد تجاری عالی را عامل مهمی در سازمان های تجاری خود می دانند. اندازه گیری عملکرد کسب و کار به فرآیند سیستماتیک تعیین کمیت مؤثر یک عمل یا مفهوم اشاره دارد (لوک و همکاران^۱، ۲۰۲۰). در حوزه مدیریت، وابستگی یا تغییرپذیری عملکرد شرکت یکی از متغیرهای مورد مطالعه برای سنجش موفقیت یک سازمان بوده است. عملکرد یک شرکت نشان دهنده پیشرفت و توسعه آن سازمان است. محققان عملکرد یک شرکت را با مقایسه نتایج مورد انتظار با نتایج واقعی، بررسی انحرافات از برنامه ها، ارزیابی عملکرد فردی و بررسی پیشرفت های حاصله در جهت دستیابی به اهداف مورد نظر تعریف می کنند. آنها معتقدند که اهداف سازمان باید هنگام اندازه گیری عملکرد آن در نظر گرفته شود (اقبال و همکاران^۲، ۲۰۱۹). به بیان دیگر، عملکرد یک شرکت، زمانی که کار درست را در زمان مناسب انجام می دهد، در مواردی خلاصه می شود که تمام حقوق مادی و معنوی این عملکرد به

^۱ - Loke et al.

^۲ - Iqbal et al.